

DE MENING

WILLEM LEMMENS IS HOOGLERAAR ETHIEK (UANTWERPEN)

De laïcité, religie der seculieren

Patrick Dewael pleit voor een nog betere verankering van de scheiding tussen Kerk en staat in de grondwet (DS 29 december). Was dat niet allang een verworvenheid? De vrijheid van eredienst is constitutioneel gewaarborgd in dit land.

Wat beoogt Dewael eigenlijk? Blijkbaar wil hij dat de Belgische staat zichzelf onverbloemd propageert als een neutrale, seculiere samenleving. Hij wil onder meer alle religieuze symbolen en referenties aan particuliere morele tradities uitbannen. Er wordt naar de Franse *laïcité* verwezen als zinnebeeld van het seculiere humanisme. Dat zou in ons land het model moeten worden van een gedeeld politiek project dat komaf maakt met een fout cultuurrelativisme. Religie is oké, als ze maar achter de deur van de privéwoning blijft.

Het pleidooi van Dewael overtuigt niet. De *laïcité* is geen volwaardige morele traditie. Het is een soort civiele religie die na de Franse Revolutie de Fransen verenigde in een gezamenlijk politiek project. Of vandaag de dag die *laïcité* nog steeds zo succesvol is in Frankrijk zelf, mag worden betwijfeld. Bovendien is de overdracht van zo'n civiele religie naar de Belgische context tot mislukken gedoemd.

Natuurlijk, elke staat steunt ergens op een civiele religie, een politieke moraal: een collectief gedeeld systeem van symbolen, rituelen en mythes dat de burgers in staat stelt zich te identificeren met de instituties, de geschiedenis, het grondgebied, de grondwaarden van de staat. Onvermijdelijk is zo'n civiele religie historisch gegroeid. Ze put onvermijdelijk uit de meer concrete, gevestigde morele tradities en levensbeschouwingen van de groepen die samen het politieke lichaam van de staat vormen. Ze veruitwendigt zich onvermijdelijk in symbolen en betekenissen die voor die burgers een bevestiging inhouden van hun identiteit en tot op zekere hoogte verzoenbaar zijn met hun particuliere morele tradities.

Wat Dewael nu wil, is elke referentie aan die meer particuliere morele tradities bannen uit de publieke ruimte. België moet een toonbeeld worden van een perfect neutrale staat, waar elk keppeltje, elke hoofddoek en elk kruisbeeld uit de scholen wordt gebannen. Waar elke ambtenaar een stilzwijgend symbool wordt van de seculiere heilstaat. Waar de 'misstanden' die nog steeds gebeuren in naam van een religie of levensbeschouwing 'uit de weg worden geruimd' (*sic*).

Wat een naïviteit. Zal dit soort beeldenstorm tragedies als die van de Bataclan vermijden? Zal die nieuwe *laïcité* werkelijk een appel uitoefenen op de nieuwe Belgen? Zal ze in onze scholen de dialoog tussen levensbeschouwingen en religies versterken? En waarom alleen de hoofddoeken, keppeltjes en kruisbeelden bannen? Waarom niet komaf maken met het Te Deum, de monarchie, de steun aan het patrimonium van de kerk, verenigingen die openlijk en bewust een religieuze of levensbeschouwelijke identiteit etaleren? Het idee van Dewael is ook aanmatigend. Hij gaat immers uit van de morele superioriteit van een particuliere morele traditie, het seculiere humanisme.

Herkennen alle Belgen zich in dat standpunt? Het valt te betwijfelen. Of hoe de liberale ideologie in de eigen staart bijt als ze voeling verliest met wat er feitelijk leeft onder de burgers van het land, onder de mannen en vrouwen die samen een harmonieuze samenleving moeten uitbouwen.